

FRÁSÖGN*af fundum þingmannanefndar EFTA í Genf og Brussel 18.-20. nóvember 2013*

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefnda EFTA og EES sóttu fundina Guðlaugur Þór Þórðarson, formaður, Árni Páll Árnason, Árni Þór Sigurðsson, Vilhjálmur Bjarnason og Willum Þór Þórsson, auk Stígs Stefánssonar ritara. Í Genf fór fram fundur þingmannanefndar EFTA og fundur þingmanna og ráðherraráðs EFTA. Í Brussel átti þingmannanefndin fundi með utanríkisráðherrum EES/EFTA-ríkjanna, ráðgjafanefnd EFTA og sveitarstjórnavettvangi EFTA. Guðlaugur Þór Þórðarson, formaður þingmannanefndar EFTA, stjórnaði fundunum.

Á fundi þingmannanefndar EFTA var sérstaklega fjallað um yfirstandandi fríverslunarviðræður Bandaríkjanna og ESB (e. Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP). Prófessor Joost Pauwelyn hélt erindi og gerði grein fyrir mikilli aukningu í gerð fríverslunarsamninga á síðustu tveimur áratugum. Um árið 1990 voru tvíhliða eða marghliða fríverslunarsamningar um 100 talsins en nú eru næstum 300 samningar í gildi. Athyglisvert er að mest aukning hefur orðið í gerð tvíhliða fríverslunarsamninga innbyrðis milli nýmarkaðsríkja eða þróunarríkja. Þá er ljóst að fríverslunarsamningar eru dýpri en áður og taka æ oftar til þjónustuviðskipta, fjárfestinga og opinberra innkaupa auk hefðbundinna vöruskipta. Verði samningur ESB og Bandaríkjanna að veruleika mun hann taka til þriðjungs alþjóðlegra viðskipta og auka viðskiptaflæði innan hins nýja fríverslunarsvæðis. Samkeppnishæfni fyrirtækja EFTA-ríkjanna gagnvart fyrirtækjum innan svæðisins mun versna. Tvær úttektir hafa verið gerðar á því hvaða áhrif samningur ESB og Bandaríkjanna kunni að hafa á þriðju ríki og skila þær ólíkum niðurstöðum. Önnur úttektin spáir því að vöxtur viðskipta Bandaríkjanna og ESB hafi jafnframt jákvæð áhrif á viðskipti við þriðju ríki. Þar muni mest um sameiningu regluverks og sameiginlega staðla á hinu nýja markaði sem dregur úr kostnaði fyrirtækja í þriðju ríkjum og einfaldar viðskipti. Hin úttektin spáir því að vöxtur viðskipta innan markaðssvæðis ESB og Bandaríkjanna muni að hluta verða á kostnað viðskipta við þriðju ríki.

Þá flutti Said El Hachimi frá Alþjóðaviðskiptastofnuninni, WTO, framsögu um stöðu Doha-samningalotunnar og undirbúning níunda ráðherrafundar WTO sem áformaður er á Balí 3.-6. desember nk. Samningalotan er þegar langlengsta samningalota WTO. Ein ástæða þess hve erfiðlega hefur gengið að ná niðurstöðu í samningalotunni er sú að allar ákvarðanir þarf að taka samhljóða. Framkvæmdastjóri WTO, Roberto Azevêdo, hefur gefið út að náist ekki árangur á Balí sé rétt að ljúka lotunni án árangurs. Fyrir ráðherrafundinn er einkum horft til þess að ná samkomulagi um aðgerðir til að liðka fyrir viðskiptum auk afmarkaðra þátta landbúnaðarmála og þróunarmála.

Næst fjallaði þingmannanefndin um tillögu að stefnumótun ESB á sviði orku- og loftslagsmála til ársins 2030 og samþykkti ályktun um loftslagsbreytingar og orkumál. Íslandsdeildin lét setja inn í ályktunina vísan í mögulegan framtíðarútflytning raforku um sæstreng frá Íslandi og áherslu á efnahagslega sjálfbærni þegar þróun endurnýjanlegra orkugjafa er annars vegar.

Að venju fóru fram á fundi þingmannanefndarinnar hringborðsumræður um stjórn málaástand í EFTA-löndunum. Þar gerði Guðlaugur Þór Þórðarson stuttlega grein fyrir áhersluatriðum nýrra stjórnvalda, niðurskurði á fjárlögum og undirbúningi fyrir sveitarstjórnarkosningar næsta vor. Árni Páll Árnason og Vilhjálmur Bjarnason tóku jafnframt til máls og ræddu stöðu efnahagsmála og stjórn málaástandið.

Á fundi þingmanna og ráðherraráðs EFTA í Genf var einkum fjallað um gerð fríverslunarsamninga EFTA, en það er fastur dagskrárliður á slíkum fundum. Engin ríkjasamtök hafa náð meiri árangri í gerð fríverslunarsamninga að Evrópusambandinu

undanskildu. Eru fríverslunarsamningar EFTA nú 26 talsins og ná til 36 ríkja. Í framsöguræðu sinni lagði Aurelia Frick, utanríkisráðherra Liechtenstein og formaður ráðherraráðs EFTA, áherslu á að ljúka samningaviðræðum við Indland fyrir áramót svo undirrita mætti fríverslunarsamning fyrir þingkosningar þar í landi næsta vor. Þá standa yfir viðræður við Rússland og tollabandalag þeirra við Hvíta-Rússland og Kasakstan. Viðræður halda jafnframt áfram við Indónesíu og vonast er til að fyrsta lota samningaviðræðna við Malasíu fari fram á fyrri hluta árs 2014. Jafnhliða er rætt við Tyrkland um að útvíkka fyrirbyggjandi fríverslunarsamning til þjónustuviðskipta. Guðlaugur Þór Þórðarson flutti framsögu fyrir hönd þingmannanefndarinnar. Hann spurði sérstaklega út í viðbrögð ráðherra EFTA við viðræðum ESB og Bandaríkjanna. Þá fjallaði Guðlaugur Þór um nýjan fríverslunarsamning ESB og Kanada sem er mun víðtækari en samningur EFTA við Kanada og kallaði eftir viðbrögðum við hinum nýja samningi. Frick svarði að náíð samráð væri haft við bæði Bandaríkin og ESB um fríverslunarmál og grannt væri fylgst með framvindu fríverslunarviðræðna þeirra. Vonast væri eftir uppfærslu og útvíkkun fríverslunarsamnings við Kanada í kjölfar samnings Kanada og ESB þannig að samkeppnishæfni fyrirtækja innan EFTA verði tryggð gagnvart fyrirtækjum innan ESB á Kanadamarkaði. Árni Þór Sigurðsson spurði hvort ráðherrarnir hefðu uppi áform um aðgerðir til að tryggja að Palestínumenn gætu notið fríverslunar við EFTA í krafti fríverslunarsamnings aðilanna sem tók gildi árið 1999. Þá spurði hann um áform íslenskra og norskra stjórnvalda varðandi fullgildingu fríverslunarsamnings EFTA við Kólumbíu en samningurinn hefur mætt andstöðu vegna mannréttindabrota í landinu. Monica Mæland, viðskiptaráðherra Noregs, sagði nýja ríkisstjórn ekki hafa tekið afstöðu til fullgildingar samningsins. Gunnar Bragi Sveinsson utanríkisráðherra sagðist stefna að því að leggja fram þingsályktunartillögu um fullgildingu samningsins við Kólumbíu snemma á næsta ári. Þá kvað hann mikilvægt að Palestínumenn gætu notið fríverslunarsamningsins við EFTA og að EFTA ætti að beita sér fyrir því.

Á fundi þingmannanefndar EFTA og utanríkisráðherra EES/EFTA-ríkjanna í Brussel greindu ráðherrarnir frá niðurstöðum fundar EES-ráðsins sem fram fór fyrr um daginn og svöruðu fyrirspurnum þingmanna. Gunnar Bragi Sveinsson utanríkisráðherra flutti framsögu og kom m.a. inn á stjórnskipulegan vanda sem tengist innleiðingu ákveðinna EES-gerða, einkum er varðar sameiginlegar eftirlitsstofnanir á fjármálamarkaði. Vidar Helgesen, nýr EES- og Evrópuráðherra Noregs, gerði grein fyrir hinu nýja ráðherraembætti, sem komið var á fót þegar ný ríkisstjórn komst til valda í Noregi, og fór yfir áherslur hennar hvað varðar hagsmunagæslu Noregs gagnvart ESB. Hann lagði áherslu á að EES væri styrkur og sveigjanlegur rammi tengsla EFTA-ríkjanna við ESB. Árni Páll Árnason spurði hvers væri að vænta um mögulega lausn á stjórnskipulegum vanda varðandi sameiginlegt eftirlit á fjármálamörkuðum. Lagði hann áherslu á að ekki væri hægt að framselja vald til stofnana sem EFTA-ríkin ættu ekki aðild að. Árni Þór Sigurðsson tók í sama streng og sagði að þrátt fyrir óopinbert kjörorð EFTA um sveigjanleika væri ekki hægt að sýna hann þegar stjórnarskráin er annars vegar. Guðlaugur Þór Þórðarson spurði um Þróunarsjóð EFTA og sagði mikinn þrýsting af hálfu ESB um framlengingu sjóðsins og hækkuð framlög þegar núverandi tímabili 2009-2013 lýkur. Minnti hann á að EFTA bæri engin skylda til að framlengja sjóðinn og hvatti til þess að framlög yrðu a.m.k. lækkuð ef til framlengingar kæmi. Nær væri að verja fjármunum sem færu í sjóðinn til þróunaraðstoðar við fátækustu ríki heims. Gunnar Bragi Sveinsson utanríkisráðherra sagði stjórnardeild framkvæmdastjórnarinnar fyrir innri markaðinn jákvæða gagnvart lausnartillögu EFTA og að hún væri nú til skoðunar hjá lagaskrifstofu framkvæmdastjórnarinnar. Þá kvað ráðherra viðræður um framtíð þróunarsjóðs EFTA ekki hafnar og því ótímabært að tjá sig um hana.

Auk ofanefndra funda átti þingmannanefnd EFTA fund með sveitastjórnarvettvangi EFTA auk þess sem málstofa var haldin með ráðgjafanefnd EFTA um frjálsa för fólks innan EES og áhrif hennar á velferðarkerfi ríkjanna.

Frekari upplýsingar fást á vefsíðunni www.efta.int og á nefndasviði.